

Vsi bodo dosegli svoj cilj
le jaz ga ne bom dosegel...
Ognja prepoln, poln sil,
neizrabljen k pokoju bom legel.
Srečko Kosovel
»Predsmrtnica«.

ISTRRA

Ogenj me v prsih bo žgal
in me ne bo mogel izžgati,
neutrujen jaz rad bi spal
takrat in ne bom mogel spati.
Srečko Kosovel
»Predsmrtnica«.

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSkih EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

V PRIČAKOVANJU DVANAJSTE URE

Ob sedmi obletnici smrti Srečka Kosovela.

Veliko črnila se je že zšlo na papir, ogromno besed se je že prevadilo iz ust in neštetih src je že vztrepetalo ob pesmi Srečka Kosovela. Kaj naj še rečemo mi, ljudje iz Primorske krajine, o njem?

Srečko Kosovel je bil primorski človek, primorski človek v najčistejšem pomenu te besede. In sleherni primorski človek se ga danes spominja zato, ker je bil Srečko Kosovel pesnik, najvernejše i najjasnejše zrcalo primorskega človeka in povojnega človeka sploh. Razlika med bolečino njegovo in med bolečino drugih slovenskih umetniških povojnih borcev je bila ta, da se je na Kosovela zvalila poleg splošnega nemirnega in grenkega povojnega kaosa, že bridka bolečina njegove in naše primorske zemlje.

Povojna doba v kateri živimo mi, primorski ljudje, je doba strastnega in blaznega pričakovanja dvanajste ure. Sleherni dan, sleherni uro in minuto jo pričakujemo s steklenimi, mrtvo okrvavljenimi očmi in s srci rasklanjeni, prisluškujemo slehernemu najtanjšemu odtenku, sleherni besedi, ki se kje odkrha; sleherni žarek, ki nekje rdi, udari ob naše upanje, da zazvenijo srca v pričakovanju, kdaj se bo kelih napolnil do roba. Pričakujemo to dvanajsto uro, ki naj bi bila ura pravice in odrešitve.

Ampak kdo ve kako bo? Morda ne bo ne pravice ne Odrešitve, samo kelih bo dopolnjen, in ta ne bo prvi. Rekli bodo: preplitev je bil ta kelih, prehitro se je natočilo trpljenje do roba. In podstaviti bodo pod razklana srca in solzeče oči drugega, globokejšega in ogromnejšega, nenapolnivega.

Sinovi pričakovanj smo, sinovi teh dolgih predvanajstih ur. Tudi Srečko Kosovel je bil sin teh predvanajstih ur; ampak on ni bil samo njihov sin, mrtev in nagiben, kakršnih je dandanes precej. On je bil najborbenjši v borbi, najglasnejši oznanjevalec velike dvanajste ure. On je vleko upal in veliko hrepenel, najprej pa je delal. Videl, slišal in čutil je nekje tiho rast mogočnega novega dne.

Bil je sin teh predvanajstih ur, bil je sin vojne lakote in krivice. Videl je ranjenost in mrtvece, slišal je golčanje zamolkle pesmi topov in pušk z Doberdoba med veliko vojno. A tudi po vojni ni videl miru, ni videl sreče. Vse preveč napeta je bila struna njegovoga srca, da ne bi odzvenelo na njej sleherni najmanjši trpljenje; vse preveč čista je bila gladina njegove duše, da bi se v njej ne zvalilo sleherni jokajote oko...

In naš Srečko ni mogel mirovati. Razgrinjal je pred sabo dan za dnem knjigo povojne dobe, knjigo natrpano z vso svojo veliko povojno vojno, z vso njeno nezastlačano bitko in grozo in jo spoznaval. Razgrinjal je pred sabo povojnega človeka, gledal v knjigo vseh njegovih ran, njegovih žuljev in njegove krvi. In navsezadnje, ko je nam sam razgrnil svoje srce, smo omeleli. Bilo je razklano na tisoče drobecov. Vsak drobec je bil s črno smrtjo pregrnjen. A vendar je skozi to črno sililo veliko rdeče upanje. In vsak drobec je bil zase veliko srca.

Zivel je in ni mogel živeti, umiral je in ni mogel umreti, vse prav tako, kakor se z mladim vase sprejemajočim umetnikom godi. Navsezadnje pa se je zgrudil.

Srca ki je zdrknilo v kraško jamo, je bilo vse porisano in popisano. Mali je ž-

IZREDNO SODIŠČE ZOPET NA DELU

Obraznava proti Groharju in Zgagi iz Podbrda

Trst, maja 1933. (Agis). V zadnjem času se ni slišalo mnogo o delovanju izrednega sodišča v Rimu. Delo je bilo, vsaj za javnost, prekinjeno po amnestiji. Večjih procesov proti našim ljudem v tem času torej ni bilo. Kakor hitro pa se je začelo poslovanje tega sodišča, so takoj inšcenirali proces proti našim ljudem.

V kratkem se namreč prične v Rimu pred izrednim sodiščem obravnava proti Tomažu Groharju in I. Zgagi iz Podbrda, ki čakata obsodbe že osmi mesec. Česa sta obdolžena nihče ne ve, ona dva sama pa še najmanj. Oba sta jugoslovanska državljanca, ki sta se bavila v Podbrdu vsak s svojo obrtjo. Vzroka, da bi jima oblasti mogle odvzeti koncesije ni bilo, ker imata po konvencijah vso pravico izvrševati obrt, ne glede na to, da sta prava Podbrdana, ki sta se tu izučila in tu osamosvojila.

Da bi bila morda osumljena špijonaže?

Kdor pozna Tomaža Groharja, ta ve, da se ta mož ni brigal za drugo, kot za svojo mesnico in gostilno. Vedno je čepel le doma, najbolj zadovoljen med svojimi gosti, najsi so bili potem domačini ali pa priseljeni Italijani. Za vsakogar je našel vedno prijazno besedo in bil je zelo uslužen. Tudi po cele mesece je preteklo, ko se sploh ni odstranil od hiše, le redkokedaj je stopil do soseda. V letu 1932 pa se je z vlakom peljal le takrat, ko je bil aretiran in nasilno odveden v zapore.

In Zgaga? Živel je le sebi in družini, ogibal se je ljudi in se zvečer sploh ni prikazal na cesto. Oba sta tudi že preko 50 let stara in očeta že odraslih otrok.

Zgleda, da sta oba žrtvi podlih podkupljenih denunciantov, ki ju hočejo uničiti na ta način moralno in gospodarsko, ker jih v pošteni konkurenci ne morejo!

HAPŠENJE ZBOG NAPUŠTANJA CRKVE

Buzet, maja 1933. — Dne 25 aprila na Markov dan došli su ljudi u Vrh na običajnu procesijo. Kad je svećenik počeo da moli litanije na talijanskom jeziku, narod je sav bez razlike napustio crkvu i otišao kući, tako da nije bilo ljudi za održanje procesije. Nastala je uzbuna i karabinjeri su

povelj istragu da ustanove, ko je nagovorio narod na ovaj demonstrativan čin. Ali im to nije uspelo, jer je narod spontano, sav jednodušno osjetio potrebu da izidje iz crkve. Bili su uhapšeni stariješina kuća i zatvoreni jedan dan, ali kako nisu od njih mogli ništa doznati, pustili su ih na slobodu

ARETACIJA SLIKARJA PERNELA

Tudi umetnikov se boje...

Cerkno, 21 maja 1933. (Agis). Pred kratkim so zaprli širom Primorske znanega učitelja in umetnika Metoda Pernela. Osumljen je, da je pošiljal svoje umetniške slike — intarzije v Jugoslavijo. Širokogrudne fašističke oblasti vidijo v tem veli-

ko nevarnost in v tej bojazni so ga obdoližile političnih zvez z našo državo.

Pernelaj že več let ne vrši učiteljske službe radi šibkega zdravlja, zato ho tem hušje občutil krutost v laških zaporih.

OSUDE ZBOG BIJEGA PREKO GRANICE

Trst, maja 1933. — Prošlog tjedna vršilo se u Gorici proces protiv Lojza Podbršiča, starog 30 godina, iz Biljane, radi bijega preko granice, djelomično i iz političkih razloga. Osuđen je na 9 mjeseci zatvora i 4.740 lira novčane kazne.

Rijeka, maja 1933. — Riječka pretura izrekla je prošlih dana opet nekoliko osuda protiv naših ljudi, koji su pobjegli ili pokušali da prebjegnu preko granice u Jugoslaviju. Tako je osuđen na 3-mjeseca

zatvora i 2000 lira globe uvjetno Antun Petričić star 24 godine, Blažev, Lucija Radolović Šimina, stara 34 godine iz Poreča i njezin sin Ivan star 15 godina, svaki na 3 mjeseca zatvora i 2000 lira globe uvjetno, Miho Rajko pok. Antuna, star 50 godina, iz Poreča, osuđen je na 3 mjeseca zatvora i 2000 lira globe, Ivan Ladavac Josipov, star 21 godinu, iz Pazina, osuđen je na 3 mjeseca zatvora i 2000 lira globe uvjetno.

STARAC OSUĐEN NA 6 MJESECI ZATVORA ZBOG ARNALDOVOG STABALCA

Trst, maja 1933. — Stabla, koja su fašističke vlasti i organizacije sadile po našim selima, tobože na uspomenu pokojnog Arnalda Mussolinija, brata Benitovog, izazvala su već mnogo progona naših ljudi. U nekojim mjestima naši su ljudi u bijesu možda doista istrkali ta stabalca, ali u mnogo slučajeva stabla je izgrizla ili istrkala marva ili nevrjeme. I radi toga često došlo je do progona čitavih sela. Nisu bez osnova ni sumnje, da su sami fašisti trgali ta stabalca, da bi mogli s većim opravdanjem da progone naš svijet. Ono, što se događalo lanjske godine u Zgoniku vrlo je značajno i potvrđuje te sumnje.

Ovih dana imao je jedan »slučaj Arnaldovog drvca« svoj epilog pred goričkim sudom i jedan naš čovjek, jedan starac, dobio je kaznu od 6 mjeseci zatvora zbog tog nesretnog stabalca. Optuženi je Lovrenc Rudolf iz Črnega vrha. On je, navodno, iščupao malo jelovo stabalce i

zato mora da leži u zatvoru čitavih šest mjeseci u ovako visokoj starosti. Prijavili su ga karabinjeri, i kao po običaju svjedočili su sami karabinjeri. Prema onoj staroj našoj poslovići, koja je dobila svoju pohvalu baš u Juljskoj Krajini: Kadija te tuži, kadija ti sudi.

JOŠ JEDAN STARAC OD SEDAMDESET GODINA OSUĐEN U GORICI

Gorica, maja 1933. — Pred goričkim sudom pala je prošlog tjedna još jedna osuda: osuđen je sedamdesetgodišnjak Antom Kumar iz Šmartnoga, na šestdeset dana zatvora zato, jer je, kako ga tuže karabinjeri, prekršio naredbe »policijskog nadzora«. On je naime bio kandidat za konfinaciju, ali je osuđen samo na »nadzor«, pa je morao da stoji u kući od toliko do toliko sati, da ne posjećuje javne lokale itd. Prekršio je možda i nehotice taj red i sada je u zatvoru...

FAŠIZEM PREGANJA NAŠO KNJIGO

Denarna globa poverjeniku Goriške Matice

Reka, 10 maja 1933. (Agis). Kot po drugih malih krajih je imela Goriška Matice tudi na Premu svojega poverjenika, ki je leto za letom zbiral naročnike, delil knjige in pobiral naročnino. Tudi za leto 1933 je prejel knjige ter stalnim naročnikom, ki so naročnino plačali vnaprej, tudi takoj razdelil knjige s koledarjem. Nekega dne, pa se pojavi pri poverjeniku oziroma njegovem očetu, ki je znan trgovec, brigadir z dvema karabinjerjema, izvrši preiskavo, zapleni preostale knjige in naredi ovadbo, češ, da nima posebne koncesije za pro-

dajo knjig. Izročiti so mu morali tudi vse naslove naročnikov, pri katerih je takoj odredil zaplenbo koledarja in nekaterih knjig. Da bi poverjenik protestiral proti takemu postopanju, nima smisla, kajti brigadir ima v vsakem slučaju prav! Po preteku nekaj tednov je prejel nalog od sodišča za plačilo znatne globe. — Ker ne dobijo drugih sredstev oziroma ker vse njihovo delovanje, da bi odvrnili naše ljudi od domačih ustanov, slovenskih knjig in naše besede, skušajo na ta način — z znatnimi globami ubiti v naših ljudeh njihov pogum in odpornost!

vela v njem, in gmajne so bile raztegnjene v daljo in v šir, vse posejane z bridkimi brinjem, s krivenčastimi bori, z brajdami polnimi terana. Na dnu njegovoga srca je šumelo, kakor voda šumi v kraških podzemskih jamah.

Zdaj leži tam v Tomaju, sredi Krasa. Venci na grobu so se že zdavnaj posušili in v grobu je strohnelo njegovo telo. Samo

iz groba grenko sladko diši njegovo srce kakor enojanov cvet; in ljudje na kraških gmajnah se mrtvih ust in živega srca zgubljajo z krampom na koščenih ramenih, med brinjem in borovi v velikem upanju dvanajste ure in našega dne.

Srečko Kosovel je bil naš glasnik in mi ga ne bom nikdar pozabili.

CIRIL KOSMAC.

PRETPLATNIKE DUŽNIKE

molimo, da iskoriste ček, koji su primili početkom ovog mjeseca, pa da nam pošalju dužnu pretplatu. Oni, koji ne mogu poslati čitavog iznosa, neka pošalju bar jedan obrok. List se nalazi u vrlo teškim prilikama!

KAKO SE JE KONČALA AFERA O POŽIGU ČEZSOŠKE ŠOLE

Bovški fašistični učitelj je podtaknil ogenj!

Tolmin, maja 1933.

Proti koncu leta 1931 je pogorela ljudska šola v Česzoči pri Tolminu. Razume se, da so sledile neštete aretacije naših ljudi in tudi časopisje se je o tem obširno bavilo. Naše ljudstvo je bilo takrat samo nedolžna žrtve prekanne učiteljice.

Resnica je ta: kot marsikakšen učitelj iz južnih pokrajin, se je tudi učiteljica v Česzoči razburjala nad našimi otroci ker je niso mogli razumeti. To je nekaj povsem umljivega, posebno če pomislimo, da je Česzoča že bolj v hribovitih krajih in da naše ljudstvo absolutno ne obvlada niti besedice italijansčine.

Nekega dne pa se je učiteljica, prepojena z vsem mogočim nacionalnim sovraštvom, samo ne s tisto ljubeznijo, ki jo mora čutili vsak poklicni učitelj do svojih učencev, razsrdila nad svojo učenko in jo kratkomalo vščipnila za roko. Dekletce je bilo bolešno in tuberkulozno zato se rana nikakor ni hotela zaceliti. Oče je v svetem ogorčenju zahteval, da se uvede preiskavo in kazensko postopanje proti učiteljici. Kaznine se, da je slednji vsa stvar postala zelo nerodna, in je začela misliti kako bi se ji izognila.

V bližnjem Bovcu je bil nemeščen na šoli učitelj, ravno tako iz južnih pokrajin. Ker sta se z učiteljico baje dobro razumela, sta sporazumno sklenila šolo zažgati. Bovški učitelj je res podtaknil ogenj v šoli v Česzoči. Šola je zgorela do tal. Sledile so aretacije in preganjanje našega ljudstva, o katerem je znano, da je z vso svojo dušo proti potujčevalnicam našega naroda. Učiteljica je dosegla svoj namen: radi prestanega strahu, je dobila celoletni dopust in velika mučenica in žrtve našega barbarskega naroda je odšla od nas.

Ljudska govorica pa le ni potihnila. Resnica je, sicer dolgo po dogodku, vendarle prišla na dan. Italijanske oblasti so bovškega učitelja kazensko premeštile iz Bovca, kam nas ne zanima. (rob)

TEŠKA OSUDA ZBOG ORUŽANOG SUKOBIA S FINANCIAMA

Pula, maja 1933. — Dne 17. o. mj. puljski tribunal osudio je na zatvor od 3 godine 6 mjeseci i 15 dana te na globu od 14.341 liru Josipa Vidulice starog 39 godina iz Nerezina na Cresu. On je došao pred sud u vezi s jednim oružanim sukobom sa financima, koji se zbio novembra 1932 na obali blizu Nerezina. Financi su opazili, da je jedna ladja došla i posumnjali su, da su ljudi na njoj krumčari. Hitelj su ih zaustavili, ali su oni odgovorili pucanjem. Pucali su i financi. Ali trojica su pak pobjegla i prešla granicu. Vidulic je uhapšen. Ladja je bila njegova, a u ladji je nadjeno nešto kave i šećera. U sukobu je Vidulic bio ranjen brzometkom (mitraljom) koju nose fašistički financi u patrolama.

ŠTO SE DOGAĐJA HODOČASNICIMA IZ JUGOSLAVIJE ZA RIM.

Sušak, 24 maja. Ovih dana proputovala je preko Rijeke jedna grupa od 326 naših hodočasnika, koji su krenuli u Rim. Na riječkoj stanici dočekali su naše hodočasnike talijanski karabinjeri, željezničari i finansijski stražari i nisu dali nikome ni da se makne, nego su sve skupa ugrurali u neku prostoriju, gdje je nad njima izvršen najstroži carinski pregled. Osim toga bili su podvrgnuti i vrlo strogom pregledu sanitarne komisije, i pregledu fašističko-političke policije. Tek poslije duge torture bilo im je dozvoljeno, da produže put. Tako izgleda u stvari ljubav i simpatija fašističke Italije prema Hrvatima katolicima. — (»Novosti«).

OBLJETNICA SMRTI MATTEOTTIJEVE

Dne 10 juna pada deveta obletnica od Matteottijeve smrti. Za taj datum sprema se u Parizu u antifašističkim organizacijama komemorativna manifestacija u velikom stilu.

U ITALIJI NEZNAJU DA JE PULA U TALIJANSKIM GRANICAMA

Zašto se uzrujava puljski »Corriere Istriano.« Pula, maja 1933. — U puljskom fašističkom listu »Corriere Istriano« od 11. maja izišao je članak pod naslovom »Ne oprostivi propusti«, u kojem se s ogorčenjem ističe, da je talijanska revija »Motociclismo«, koja izlazi u Rimu štampala jednu geografsku kartu u svrhu propagande za veliki zbor svih talijanskih motociklista u Rimu 25. maja, a na toj karti nije došla u obzir Pula, a ni čitava Istra uopće. Puljski list ozbiljno zamjera talijanskom listu i kaže, da se ovaj propust ne može oprostiti, jer je Istra talijanska, pa bi to morali svi Talijani da znaju. Zar su uzalud pali Sauro i toliki drugi istarski Talijani, da se danas u Italiji uopće nezna za Istru? Ovaj propust je tim teži, ako se uzme u obzir, da reviju »Motociclismo« izdaje »Moto Club d'Italia«. Istarski motociklisti poslali su predsjedniku toga kluba protestno pismo. Puljski list ističe, da se vrlo često događaju ovakve stvari. To je uostalom istina, jer smo baš u posljednje vrijeme imali prilike opaziti u talijanskoj štampi, da talijanski novinari imaju malo pojma o Julijskoj Krajini. Sta tek znadu onda oni Talijani, koji nisu obrazovani.

CEREMONIJE ITALIJANSKIH OBLASTI
Otalež pri Cerknem, maja 1933 (Agis) Med splošno bedo in skrbo, ki težita naše ljudstvo, priređajo italijanske oblasti, zdaj tu zdaj tam, razne ceremonije. Tako bo karabinerska postaja v Otaležu dne 2. junija t. l. priredila slavnost ob priliki razvitja zastave, za kar se že danes vrše velike priprave. Domača dekleta morajo zbirati, pri že itak izmozganem prebivalstvu, prostovoljne prispevke. Prispevati mora vsakdo; kdor se ne bi odzval, mu je že vnaprej zagroženo z občutnimi posledicami. Pevska društva iz Cerkna, Idrije in drugod se morajo pripravljati z italijanskimi pesmimi da bodo nastopila na dan proslave.

CRNOGORSKI PRINC DANILO U GORICI
Gorica, maja 1933. — Prošlog tje-dna bio je u Gorici bivši crnogorski princ Danilo, sin pokojnog kralja Nikole I. brat talijanske kraljice Jelene. Došao je s nekim princezama i groficama, da pregleda grobnicu Bourbonaca u Kostanjevici. On sada živi u Italiji i, izgleda, dobro se slaže s fašizmom...

»SLUŽBE« PONUJAJO NAŠIM DEKLETOM!
Gorica, maja 1933. (Agis). Zelo se je začudila 23 letna gospodična — goričanka, katere ime iz gotovih razlogov za enkrat ne moremo priobčiti, ko jo je hotel spraviti policijski komisar v svojo službo. Ker je družina zavedna ter radi zavednosti preganjana tako, da je brat dobil večletni zapor, a ostali bratje in sestre so se morali izseliti, se to postopanje zdi vsem nekam čudno. Službe jo je rešil izpit, katerega bi morala položiti, a ga ni izdelala. Vsekakor, čudna so pota in načrti italijanskih oblastnikov!

NOVA KARABINJERSKA POSTAJA.
Tolmin, maja 1933. — St. Viška gora pri Sv. Luciji, ki je spadala v področje karabinjerske postaje Sv. Lucije, pod komisarjem Veličnjem, dobi samostojno karabinjersko postajo. V ta namen preurejajo hišo trgovca Jakoba Rjavca, po domače na Močilu. Bajje pridejo karabinjerji v vas že koncem tekočega meseca. — (rob)

ROPARSKI UMOR
Stopnik pri Šebreljah ob Idriji, maja 1933. — V nedeljo dne 7. maja t. l. je domače prebivalstvo zelo razburila nenadna vest o roparskem umoru Andreja Božiča p. d. »Zagraparja«.

Božič se je vrnil od maše naravnost domov, kjer so ga pozneje našli ustreljenega. Sklepa se, da je bil umorjen v času med 9 in 10 uro. Oblasti so aretirale sorodnike pokojnika, Lebana Henrika, Filipa, Matijo in Marijo, domačini pa nimajo sorodnikov nikakor na sumu. Pokojni Zagrapar je bil bogat mož, koliko pa je premogel ne ve nihče, ker je živel sam zase in se ni brigal za nikogar. Do sedaj se tudi ni moglo ugotoviti koliko so napadalec odnesli. (rob)

NASILSTVO ITALIJANSKIH VOJAKOV
Podgora pri Cerknem, maja 1933. (Agis). Iz Cerknega se je vračala po samotni poti proti Podgori dekleta Angela Razpet, kar sta jo zalotila dva vojaka — Sicilijani, ki sta jo napadla ter s silo zlorabila. Dekle je prijavilo zadevo pristojni vojaški oblasti, ki pa ni mogla izslediti krivcev in je s tem umazano dejanje zanje rešeno. Teh podlih južnjakov je čimdalje več po naših vaseh in kot izgleda, naša dekleta kmalu ne bodo smela brez spremstva na cesto!

ANTIFAŠISTI ARETIRANI U MILANU PREDANI SU SPECIJALNOM TRIBUNALU
Trst, maja 1933. Kako se saznae, jedna velika grupa onih antifašista, koji su nedavno pohapšeni u Milanu (o čemu je »Istra« u posljednjem broju pisala opširno) predana je na sudjenje Specijalnom Tribunalu. Među ovima su novinar Luciano Magrini, pa Bonazzi, Cagnoli Principato itd. Prevezeni su u rimske zatvore. Izgleda da ćemo doskora imati pred tim zloglasnim tribunalom opet jedan veliki antifašistički proces.

NEKAJ ZNAČILNIH ŠTEVILK

Trst, maja 1933. (Agis). V Trstu je bil lanjski tujski promet v primeri z letom 1931 tak-le:

V letu 1932 je prišlo v Trst 157.406 oseb, t. j. 24.424 oseb manj, kot v letu 1931. Iz Jul. Krajine je prišlo lani 31.154, a v letu 1931 37.161 oseb; iz Italije: lani 93.779, predlanskim pa 98.490. Zelo je padel tudi dotok tujcev. Občutno pa je padel promet iz inozemstva, zlasti iz Avstrije in Nemčije.

Pravijo, da so znašli dohodki tržaške občine v l. 1930 196.960.000, a izdatki pa 196.650.000. Torej je bilo 310.000 Lir prebitka?

Tržčani morajo plačevati dnevno za reklame z letaki 1.000, za reklamo potom zvočnikov 800, a potom avtomobilov 600 lir. Dohodki »Scale« v Milanu so padli v l. 1932 na 20.000.000 v primeri s 23.000.000 lir v letu 1931, a pri drugih gledališčih od 15.600.000 na 13.900.000. Tudi pri kinematografih so dohodki zelo padli. Značilno za čas v Italiji (in povsod) pa je, da so se dvignili dohodki sportnih prirediteljev.

TRŽČANI IN — ITALIJANI!
Trst, maja 1933. — Mestna občina tržaška je izdelala načrt za kanalizacijo mesta. Proračun je predvidevan za približno 9 milijonov lir. Ravno toliko so znašali tudi proračuni vseh tržaških stavbenikov, ki so se za to delo potegovali. V poslednjem trenutku pa dospe proračun neke tvrde iz Rima, in glej, bil je za cele 4 milijone nižji od vseh ostalih proračunov.

Kako bo delo izgledalo se ne ve in so Tržčani zelo skeptični. Pravim Tržčani, ker se Tržčani se kaj radi smatrajo samo za Tržčane in ne Italijane. Kadar hočejo označiti človeka, ki je prišel iz južnih pokrajin, mu rečejo da je Lah. — (rob)

ANTIFAŠIZEM NA SLOVENSKEM KRASU

Protufašistične zastave — Letaki — Aretacije Sestanki fašističnih veljakov

Gospodarski politični položaj na Pivki in na Krasu se je znova silno poslabšal. Zaradi gospodarske krize se je odpor prebivalstva proti režimu postoteral, o čemer priča antifašistična propaganda, ki se je v zadnjem času zelo razširila zlasti med italijanskimi priseljenci. 1. maja se je pojavilo po raznih kraških centrih več protifašističnih zastav. Sledile so seveda številne aretacije, vtis teh demonstracij pa se s tem ni dal zabrisati.

Sedaj se zaradi tega zaporedoma sestajajo fašistični veljaki. Listi poročajo o teh sestankih že docela stereotipno,

TRŽASKI »DOPOLAVORO« ISČE PODPORNE ČLANE.

Trst, maja 1933. — Svoječasno smo poročali na tem mestu o nešteti dajativah, ki jih mora tržaški trgovec poleg davkov plačevati za razne fašistične ustanove, liste, koledarje, akcije itd. Danes imamo zopet priliko poročati o nečem sličnem.

Koncem meseca aprila je »Dopolavoro«, odsek za trgovce, razposlal okrožnico vsem tržkam v Trstu s »prošnjo« da pristopijo k dopolavoru kot podporni člani. Najnižji letni prispevek znaša 100 Lir. Okrožnica se končuje: ... gotovi smo, da ne bodete odklonili kar vprašamo z neomejenim zaupanjem...«

Tržaški trgovci, mali in veliki, vzemite denar kjerkoli, samo odkloniti ne smete! — (rob)

TRST IN TUJSKI PROMET

Trst, maja 1933. (Agis). Trst je na robu propada. Trudijo se, da bi ga rešili. Tujski promet je padel in stalno pada. Letos prirede kot navadno in po vzgledu drugih italijanskih mest, takozvani »Giugno Triestino«, ki bo trajal od zadnjih dni maja pa do polovice julija. Za ta čas je napovedanih kar cela vrsta prirediteljev, razstav in veselic. Vrši se odkritje podstavka za zastavo na glavnem trgu, razstava portretov, razstava rož, mednarodni teniški turnir, državni kongres za raziskovanje kraških jam, ponovna otvoritev in večernja razsvetljava Škocijanske jame, gorska motociklistička dirka, pomorska razstava, ribiški praznik, večerne veselice v Barkovljah in svečana razsvetljava, svečanosti na morju, lovška razstava, tekme z motornimi čolni, v streljanju itd.; vsega bo tu dovolj. Vožnje za obiskovalce teh prirediteljev so zelo znižane, celo do 75 posto. Res lepo bo!

OGROMNI GUBICI TALIJANSKIH PAROBRODARSKIH DRUŠTAV

Slučaj »Italie«

Trst, maja 1933. — Da talijanska parobrodarska društva proživljavajo težku krizo to je opče poznata stvar i o tome je bilo i u Istra više puta govora. Medjutim sad smo u stanju da iznesemo neke nove podatke, koji najbolje svjedoče, kako je očaino stanje talijanskog brodarstva. Evo, naprimjer, stanje velikog koncerna »Italia«. Taj je koncern sastavljen koncem 1931 od genoveške »Navigazione Generale Italiana«, genoveškog »Lloyda Sabauda« te trščanskog »Cosulich«. Kakvo je stanje »Italie« vidi se najbolje iz obavijesti, koju je uprava »Italie« razasiala akcionarima i objavila preko štampe, da se nalme neče za godinu 1932 plaćati nikakve dividende.

Računi posljednje bilance pokazuju naime ogroman gubitak: 19 milijuna lira. A pored toga još i ovo: društvo nije uopće moglo provesti normalnih amortizacija, koje bi

moralo provesti, u iznosu od 62 milijuna lira! Znači, da je stanje »Italie« upravo katastrofalno. Da je »Italia« došla u ovu situaciju pomoglo je i gradjenje velikih prekooceanskih brodova »Rex« i »Conte di Savoia«, za koje je Mussolini naredio, da se grade iz prestižnih razloga, da bi se tukle druge države u brodovima ove vrsti. Ti su brodovi sagrađeni zajedničkim kod zavoda »Istituto di Credito Marittimo«. Kamate za te zajmove plaća država u visini od 5 posto, a i pol posto društvo »Italia«. Osim toga »Italia« je baš za linije, kojima plove »Rex« i »Conte di Savoia« subvencionirana sa 14 milijuna lira godišnje od države. Pa uza sve to, ne može da napreduje i ima u bilanci ogromne gubitke. Znači, da su prilike talijanskog brodarstva pod fašizmom upravo katastrofalne i da će jednog dana, i to pomoći općem lomu, kojem ide fašizam ususret.

GLAD U GENOVI I NAVALA BESPOSLENIH

Trst, maja 1933. — Genova je do sada važila kao grad, koji se još najbolje odupire mizeriji, jer je naročito u posljednje vrijeme veliki dio trščanskog brodarstva i pomorskog prometa preuzela ta luka. Medjutim sve to nije moglo da sasvim spasi Genovu, pa je i tamo počela da hara glad naročito u nižim slojevima gradjanstva. Mnogo je radništva i mornara bez posla. Nezadovoljstvo je veliko. Za upoznavanje stanja, koje vlada u Genovi značajna je bilješka, koju donosi genoveški dnevnik »Lavoro« u svom broju od 7. maja. Taj list piše o tome, kako u Genovu dolazi još uvijek mnogo besposlenih radnika iz drugih gradova, da traže posla, pa ih upozorava, da je to uzaludno, jer je i Genova puna svojih besposlenih. »Lavoro« piše:

»U Genovu i dalje dolaze sa svih strana Italije besposleni da traže posla.

Genova je za mnoge, koji o njoj malo znadu. Meka i Eldorado, grad, gdje ima još zarade. Ali bilo bi već vrijeme, da se ta legenda rasprši, jer je to u interesu dosadanjih i budućih besposlenih. Nema više mjesta za nikoga na genoveškom bajoslovnom banketu, jer ima i previše domaćih siromaha za stolom. Točnije, previše je onih, koji čekaju da bi dobili ma i najmanje mjestance za tim stolom, koji je iz dana u dan sve oskudniji. To bi morali znati svi izvan Geneve, i to bi se moralo razglasiti svim mogućim sredstvima, da bi se sprečila bolna razočaranja.«

Kako se ovo slaže s onim člancima i govorima, u kojima se govori o najvećem prosperitetu fašističke Italije pod Mussolinijem? Ne demantuje li ova bilješka sve ono, što se dnevno piše u fašističkoj štampi, da bi se Italija prikazala kao jedina zemlja, gdje nema besposlenih ni gladnih?

NOVA, NEPOTREBNA BREMENA

Tolmin, maja 1933. (Agis). Tolminski podešta Marsan si hoče na vsak način priboriti z razmi »battagliami« ugled in naklonjenost fašizma. Naš list je že pisal o raznih napravah vodovodnih itd., ki se izvršujejo deloma po njegovih iniciativih, seveda na račun naših občin in v breme naših ljudi. Eno izmed takih nepotrebnih del je prenavljanje in širenje tolminskega pokopališča »pri sv. Urbu«. Za stroške tega de-

NJIHOVA MORALA

Trst, maja 1933. Često se ponavljajo v italij. listih vesti, ki poročajo, o »zatiranju« manjšin od strani jugoslovenskih oblasti. Prav ganljivo je kako se od ene »stran« očetovsko brigajo Italijani, kadar se gre na manjšine v Jugoslaviji, pri tem pa smatrajo od druge strani za samo ob sebi razumljivo preganjanje naših ljudi v Julijski Krajini pri vsakem njihovem koraku.

Tako je »Gazzetta di Venezia« od 17. maja t. l. prinesla vest, kako sta morala dva fanta bežati iz Jugoslavije v Bulgarijo. List piše, kako da sta se na čuden način zvelkla skozi bodočo žico, ki je na meji itd.

Zakaj pa italijanski listi ne poročajo o stotinah naših ljudi, kateri so z veliko nevarnostjo za svoje življenje morali bežati pred fašističnim terorjem? Zakaj ne pišejo o vseh tistih nesrečnih, katere je ulovila italijanska krogla pri takem drznem poizkusu. Zakaj ne pišejo o tisočih in tisočih karabinjerjev, milincnikov in vohunov, ki imajo edino nalogo, da na meji lovijo te nesrečneže?

Odgovor: zato, ker so ciniki, ker so brez morale. Vidijo trohico v očesu svojega bližnjega, pa ne vidijo brvna v svojem lastnem.

MORALA ITALIJANSKE UČITELJICE

(Agis). V Cerkljanskem vrhu poučuje letošna slovensko deco osorna »maestri-na«. O pouku v šoli odločajo finančni stražniki, ki jo obiskujejo prav pogostoma. Čim se učiteljici obozevalci pojavijo v šoli, prekine pouk, četudi je trajal ta šele dve, eno ali pol ure in pošlje otroke domov. S svojo moralo prekaša vse sovrsnice, ki med našim ljudstvom in v Italiji sami niso na dobrem glasu. To je le eden izmed mnogih slučajev, ki jasno kaže višino morale ljudi, katerim so izročeni v vzgojo naši najmlajši.

»ITALIA REDENTA« IN ASIMILACIJA JULIJSKE KRAJINE

V poslednjem času se je v fašističnih intelektualskih krogih spet znatno ojačilo zanimanje za fašistično šolo in njene asimilacijske naloge v Julijski Krajini. Znatno pobudo zato je dalo zadnje zborovanje družbe »Italia Redenta«, mnogo pa so prispevala k temu tudi potovanja vojvodinje Aostske, ki je, kakor znano, pokroviteljica te poitalijančevalne organizacije.

Okrog Gorice ima »Italia Redenta« že celo vrsto svojih postojank. Njena dečja zavetišča so v Štandrežu, Vrtojbi, Volčji Dragi, Ločniku, Podgori, Oslavju, Solkanu in pri St. Petru. Zavetišče v St. Petru ki ga je družba pred leti prevzela od nekdanje »Lege Nazionale«, pa je staro, in kakor pravijo, mnogo pretesno za deco, ki se sedaj zbira v njem. V poslednjih dneh je postalo tudi vprašanje novega zavetišča za St. Peter spet pereče. Vodstvo družbe se je pričelo pogajati z gorško občino, ki ima v ostalem že z lastnimi 6 zavetišči dovolj skrbi, da bi jo podprla pri nakupu večjega poslopja in zemljišča. Stari podeštat Bombiz se je nekaj časa branil, toda na pritisk s prefekturo se je končno vdal. Občinska uprava se je pogodila s šentpetersko hranilnico in posojilnico za neko poslopje poleg cerkve ob cesti, ki vodi proti Vrtojbi. Poslopje bodo sedaj preuredili, tako da bo v novem zavetišču prostora za okrog 100 otrok.

Pulski prefekt in njegovi ožji sodelavci iz vrsti istrske fašistovske stranke pa so si v zadnjem času mnogo prizadevali za ustanovitev več šol v Istri, zlasti v krajih, kjer italijanski duh še ni v zadostni meri prodril med hrvatsko deco. Rimsko prosvetno ministristvo je sedaj res odredilo, da se zgradijo nova šolska poslopja v Petrinjah pod Herpeljami, Motovunu, Devici Mariji pri Barbanu, v Vrtenelju, v Gračišču pri Pazinu na Ročkem Polju in v Dragočetičih na Cresu. Poleg teh se sedaj že gradijo šole pri Sv. Marku nad Koprom, v Barbanu, v Završju pri Grižnjanu in drugod.

RAZSTAVA »BALLILE« V TRSTU

Trst, maja 1933. (Agis). V jeseni bo v Trstu velika pokrajinska razstava »Ballile«, ki jo že zdaj pripravljajo z vsem pompom, ki je mogoče le pri Italijanih. Obsegala bo, kot se napoveduje, umetnost, ročna dela, fotografije in letalske modele! Vršila se bo v palači Ponterosso. Radovedni smo, kaj bo obsegala ta umetnostna (v prvi vrsti) razstava! Kaj bo prinesla iz naših krajev?

ZANIMIV ŠOLSKI IZLET

Gorica, maja 1933. (Agis). Iz bližnjih vipavskih vasi Šempasa, Ozeljana in drugih so bili ljudskošolski otroci primorani udeležiti se izleta, organiziranega dne 13. t. m. po učiteljstvu. V naše mesto so prišli peš, kjer so tudi spali v neki vojašnici. Drugo jutro so šli na Sv. Goro. Vsak je moral vzeti s seboj odejo, lonček, žlico in vilice. Na Sv. Gori so dobili brezplačen obed. Ta izlet ne bi padel nobenemu v oči, ako ne bi otroci dobesedno »eksercerali« kot pravi volaki. Fašisti namreč hočejo že otrokom vlti »bojni duh« in napraviti iz njih pravcate vojake »stille fascista«. Hočejo jih že zdaj navaditi na kasarne in na vse drugo v duhu »razorožitve«.

DRUŽINSKA NESREČA

Divača, 18. maja 1933. (Agis). Nedavno je obolel domačin Andrej Obersnel, znani restavrater pri kolodvoru. Družino Obersnel je nekaj časa sem zasledujejo nesreče. Pred par leti se je z motorjem smrtonosno onesrečil edini sin. Ker je bolezen resnejšega značaja, se zelo boje za Obersnelovo življenje.

OB SEDMI OBLETNICI SMRTI SREČKA KOSOVELA

Zeleni kraški vrt nad tržaškim Krasom in globoko Vipavsko dolino ima dva kraja, ki sta združena s Kosovelovim imenom. V Sezani je bil 18 februarja 1904 rojen, živel pa je v Tomaju. Njegov oče je bil šolski upravitelj. Starejši brat Stanko je znan pesnik in novinar, sestra Karmela je pianistka. Rodbina ima zdaj svojo hišico, vilo z lepim, širokim razgledom proti jugu. Na zapadu leži malo pokopališče s Srečkovim grobom, kjer smo se od njega poslovili v maju l. 1926.

Ko sva se spoznala, je bil še srednješolec in član »Kresa«, ki ga je ustanovil na ljubljanski realni mladi pisatelj Ciril Jeglič. Spominjam se tudi, kako je Jeglič umrl in kako smo ga vsi pogrešali. Organizacijo je potem vodil Miloš Vončina. Združila se je v močnejšo organizacijo »Preporoda«, ki sem je bil predsednik jaz. »Kres« smo ocenjevali kot literarno skupino, naše društvo pa je bilo bolj splošno in podružnica udruženja srednješolskih organizacij. Imelo je nad 700 članov in članic. »Kres« pa 60. S Srečkom sva se sprijaznila, ker sva bila rojaka, pa tudi, ker sva se oba zanimala za pesništvo. Že kot četrtošolec je mnogo pisal. Bil je moderenist. Povabil me je v dijaško sobico »Domovine«, kjer je stanoval in mi razkazal svojo delavnico. Opazil sem, da piše tudi z rdečili in postavlja vrste v čudnih likih na papir. Priznal mi je, da se je navzel teh navad med ljubljanskimi modernisti. Najmodernisti je bil pač Podbevšek — »človek z bombami«. Vzor največjega slovenskega lirika Otona Zupančiča pa je bil takrat še vsem preblizu, da bi znani »izmi« mogli premagati umetnost »slovenske moderne«, kakor nazivamo skupino I. Cankar — Murn — Kette — Zupančič. Tudi Srečko, ki je bil skromen deček, mi je to priznal. Revolucije pa smo kljub temu doživljali.

Srečavala sva se tudi v organizaciji. Še l. 1921, ko sem jaz poskušal urediti primorsko srednješolsko organizacijo, smo na kongresu v Ljubljani Srečka in Cvetka Nemca izbrali za naša delegata, da se udeležita akademskega kongresa v Zagrebu. Vrnila pa sta se razočarana.

Mislil, da je tudi ta skušnjava iz javnega delovanja na Srečka precej vplivala, tembolj, ker se nama tudi pozneje kot sourednikoma »Vidovega dne« ni posrečila pričetna akcija za ozdravitev razmer med slovensko mladino in odločujočim političnim svetom. Čeprav je bil z nama solidaren tudi Baš (sedaj profesor v Mariboru), smo morali vendar na pritisk od zgoraj vsi trije odstopiti. Ostali smo tako brez lista.

Mene Ljubljana dolgo ni videla. Bil sem eno leto pri vojakih v Italiji, potem eno leto na Poljskem in v Rusiji. Tembolj me je presenetilo, da Srečko še prav krepko deluje. Povabil me je v »Dramatično-literarni krožek«, kjer so se shajali razen poznejših sodrušnikov »Mladine« še mnogi gledališki umetniki in pisatelji, sedaj že znana imena: Jerman, Jan, Ocvirk, Zagar. Najdelavnejša sta bila Kosovel in C. Debevec. Skupina je imela rahlo organizacijo. Njeni literarni večeri so bili skromni. Sodeloval je tudi Eto Škerl, bral je v krožku celo A. Cerkvenik. Gostoval je lahko vsak član kjerkoli. Takratni urednik agrarnega akad. lista »Mladina« S. Tomšič je dosegel pristanek konzorcija za revije naši skupini in pozneje smo se celo toliko emancipirali, da je postala »Svobodna Mladina« tudi denarno samostojna. Ampak takrat Srečka Kosovela že ni bilo. Umrl je 27. maja 1926 leta. Kot absolutni filozofske fakultete je umrl in kot pesnik, ki še ni bil priznan, a priznali smo ga kmalu tudi kot pesnika. Kdor ga je dobro poznal in se naučil, čeprav zelo pozno naučil, ceniti njegovo delo, bo vedel, da smo s Srečkom Kosovelom izgubili duševnega voditelja naše kulture. Srečko Kosovel ni bil samo pesnik, bil je kulturni delavec modernega tipa. Obsegel je vse odtenke življenja in se za vse zanimal, kakor zmole je človek — osebnost.

Srečkovno srce je bilo srce pesnika. Najti izraz življenja v toku vezane besede, v muziki slovenskega jezika, je bil njegov osebni cilj. Vse njegove želje so bile — živeti. V tem življenju je šel vedno globlje v usodo svojega naroda, ki mu ni dovoljeno živeti. In Srečko je pozabil nase ter se pričel boriti za nas. Zapustil je pot kruha in si rajši izbral pot boja, ki je nam večinoma kruto vsiljena, a se mladini ne zdi niti kruta niti vsiljena, marveč samo še neskončno lepa, ker je boj za človeka, za njegovo svobodo, življenje, pravico, boj za odrešitev zatiranega, lačnega, žejnega. Mogoče ni še nikdar nobena doba tako vabila mladine v življenje, kakor jo vabi naša. Samemu sebi daje vsak le prav majhen pomen. Gre, dokler je v njem življenje. Srečku pa je njegovo šibko zdravje dalo spoznanje, da ne bo več dolgo živel. In to spoznanje je zadelo pesnika v cvetu njegovih del. Ko je nam pel pesmi življenja, je sebi natakaj umirajoče pesmi mladenci, ki se brez upov oklepa zemlje. Zgodaj ga je zagrnila. Ostale pa so njegove pesmi.

Se marsikaj bi vam Srečko Kosovel povedal. Kar vam jaz lahko o njem povem, pa je malo. In vendar se mi še neprestano vračajo v življenju trenutki, ko se prijatelja točno zavedam. Povedali so mi doma, da je meni pisal svoje poslednje pismo. On je bil moj kritik. Kot tovariša sva sedela sku-

paj v romanskem seminarju ljubljanske univerze skoraj dve leti. Bil je dve leti mlajši od mene, mogoče zaradi tega večji idealist. Studirali smo ob stroki tudi sociologijo. Srečko je odločal za leposlovje. Z življenjem smo imeli mnogo stikov. Proletarci, slovenski delavci so se zanimali za nas. Vabili so nas, naj prihajamo k njim predavat, mi pa smo o tem razpravljali in se očenili, da še nismo dovolj dozoreli, da bi mogli biti svojemu narodu to, kar moramo postati: odgovorna delovna organizacija.

Tudi tu je pričel Srečko Kosovel prvi delati. Sestavil je o svojem svetu — o umetnosti, o kulturi kot pesmi — predavanja in šel z njimi v ljudstvo. Srečkova delovna skupina svobodne mladine pa se je uveljavila s svojim budnim poseganjem v vse javno slovensko in jugoslovansko življenje posebno med malomeščanstvom. Ugodno je vplivala v akademskih društvih in na univerzi. Vodila je ponekod notranje delo po seminarjih. Njen krog prijateljev je bil zelo velik. Pa tudi Srečkov ugled je rasel. Že kot srednješolec je bil pričel svoje pesmi objavljati v »Mladiki«, kjer ga je prijazno sprejel župnik in pisatelj F. Finžgar. Med univerzitetnimi profesorji je bil njegov učitelj literarni historik prof. dr. Ivan Prijatelj, ki smo ga vsi ljubili zaradi njegovega velikega zanimanja in njegove prisrčnosti. A tudi drugod je bil Srečko delaven. Ponosen je bil na slovensko univerzo. Mislil je, da smo doživeli čas, ko bo naš narod živel kot enak med enakimi. V tem smislu se je zavzel tudi za stalne stike z italijanskimi kulturnimi delavci. Čitali smo knjige nekoga njegovega prijatelja iz Napolija. Srečko je imel tudi načrt, naj izhaja v Zenevi mednarodna kulturna revija. Sprejel je spomenico Romaina Rollanda. Med Slovenci je zelo upošteval mlade kulturne delavce, celo take, ki še nismo prav videli, kaj ta poklic pomeni. Premostil je in praksi tisto strašno delitev na katoliške in nekatoliške pesnike. Sovražil je menda samo politike, ali pa niti teh ne. Jaz nisem Srečka nikoli slišal, da bi se mi pritoževal o tem. Bil je preveč odločno borben. Vedel pa je, da politika ne pozna usmiljenja. Usmiljenja ni nikjer zahteval, in je bil dragocena duša. Od njega sem se še

sam navzema, biti odločen tudi takrat, ko je človeku osebno obupno.

Zdaj beremo lahko Srečkove pesmi in njegovo ostalo zapuščino. Prva zbirka pesmi je izšla v Ljubljani l. 1927. Uredil jo je Alfonz Gspan, sedanjí sourednik »Zvona«. Drugo in obširnejšo z uvodom je uredil pesnik in kritik A. Ocvirk v založbi Tiskovne zadruge. Tako se mu je dopolnila življenska pot med slovensko ljudstvo po njegovi smrti prav po zaslugi njegove pesmi — pesem je bila prvo in poslednje, kar je dal svojemu narodu, preden je mogel dati sebe in svoje delo vsemu človeštvu. Kajti pesnik, ki umre tako mlad, ostane v svojem narodu kakor ostane neizpeta pesem v človekovem srcu. Opeval je svojo kraško pokrajino: bore, trto, dom. V primeri z ljudmi je ta pokrajina otožna in tiha. Gledal jo je v spominih in težkih urah. Doživljal jo je močno, kakor samo še svojo mater in smrt, ki se mu je bližala.

*Ti nisi, ki boš svet zavzel
in tiho vtonil v eno s časom,
raspokan boš hrepenel,
razažgan, boleč, s hripavim glasom.*

*Kot Kras, ko veter še gorak
vže te borove gozdove,
prežga temo — gre tvoj korak
zaman miru iskat v mrakove.*

*Ti nisi, ki jo boš objel,
ko pala noč bo temna nanjo,
ti sanjal boš in hrepenel
in smrt te ugrabila bo zanjo.*

V vizijah pa je videl ves svet kako se bori in peha in kako trpi v njem človek — slabič. Zato imajo mnoge izmed njegovih pesmi značaj balade. Kljub temu pa je nekaj časa pisal vesele pesmi, ali vsaj optimistične, kakršna je »Godba pomladi«. Pretresljive so njegove meditacije, psalmi in njegova pesnitev »Ocean«, iz katere si vzemimo:

*Čez dvajset tisoč let mogoče,
ko vstanejo ti otoki iz tal,
pride na goro s palčico v roki
geolog in bo raziskoval.*

*Iskal bo predpotopne ljudi,
strmele bodo njegove oči,
toda zaman, zaman, zaman*

MAGAJNA BOGOMIR:

O NAŠEM TOVARIŠU

Saj je bilo res maja takrat, ko se sklonil v predavalnici zagrebške klinike prijatelj k meni in mi zašepetal: »Kosovel je umrl«. Saj ni bila za nas smrt nič posebnega. Vsak dan je kdo umiral na kliniki in kdo bi bil žalosten radi vsake smrti.

Tisto uro pa nisem razumel od predavanja nič več. Odšel sem na Tuškanac in potem v kavarno in mislil samo na Kosovela, ki je ležal tam v svojem Tomaju, sredi široke puščave, ki jo je tako ljubil, da ni mogel nič drugega črpati iz nje, s te puščave, ki se imenuje Kras in ob kateri se zgrozil vsak tujec, ko se vozi mimo, kakor le lepoto, veselje in žalost, globoko misel in pravičnost.

»Tako, je torej mrtev ta najboljši otrok Krasa in naš najboljši prijatelj, genij ukletih pokrajin, ki smo ga ljubili.«

Kaj naj bi mnogo pripovedal o njem — saj govore pesmi, proza in eseji toliko, da skoraj ni več potrebno dosti govoriti. Saj vsaj pesmi je gotovo vsak izmed vas že čital. Sto in sto ur sta prebila skupaj, pa je prav, zapravil povedal skoraj samo take stvari, ki ste jih že čitali. Je pač tako pisal, kot je živel — v ljubezni, v ustvarjanju lepote, v raziskovanju človeških duš in src, v raziskovanju dobrote in krivice, v borbi in v nezmagljivem upanju.

Da, to upanje ni umrlo nikdar, kljub vsem težavam, ki jih je moral prestati in kljub težkim dnevom, v katere je tonila naša ožja domovina. Tolikokrat so bile žalostne njegove oči, toda skoraj

nikdar nisem videl, da bi zamrl nasmeh na njegovih ustnicah, ki je bil skoraj vedno veder in le redkokdaj porogljiv.

Takrat, ko smo šli v Trst na nabor, je stal pred komisijo in se je smejal v obraz. Niti eden imed tistih revežev, ki so ga preiskovali in potrjevali, ni slutil niti najmanj, kako velik človek je stal pred njim.

Nasmehnil se je tudi, ko smo gledali morje in tiste bregove gori proti Bazovici, nasmehnil se je celo tedaj, ko se je hotel zgruditi sredi ljubljanske Zvezde tam med zelenimi drevesi in sem ga pod pazuhu spremil na stanovanje. Rekel je tedaj: »Jaz bom kmalu umrl«. Tedaj se je smehljajal kakor otrok. Odgovoril sem mu: »Ti ne boš umrl. Kosovel ne bo umrl tako kmalu«. In sem si mislil: »Sicer je slabotno telo, toda misel v njem je tako silna, da ni mogoče, da bi kedaj umrla. Kosovel ne more več umreti, kajti nezmagljiva vera njegove duše ustvarja čudovite stvari, Kosovel pač ne more umreti.«

In še danes srečam tovariša in ga vprašam: »Poznaš ti Kosovela?« — mi odgovori poln začudenja: »Kako moreš kaj takega vprašati? Poznam ga že dolgo.«

Kosovel torej pravzaprav ni mrtev, ampak je iz leta v leto bolj živ. Živ je kot je živa naša zemlja, kot je živ klic po lepoti, po svobodi, kakor naša melanholija, naše veselje, naše upanje in upor in je živ kot široki, silni, od nje-ga ustvarjeni Ocean.

KDO JE HODIL

*Kdo je hodil po teh poljih,
kdo je stopal po teh njivah,
da so kot s krvjo pojene —
kdo je sanjal po teh cestah?*

*Ni bil — čakaj — Peter Bezruč,
ko je pisal šleške pesmi,
težke pesmi, svinca polne?
Gledal sem: jeklen ovrtnik,
joj, in kri — joj — strašna kri
kakor svinec je curljala,
da je zardelo polje,
da je zardela skala,
da je cesta zardela.*

*»Peter Bezruč, čakaj, čakaj,
tudi jaz imam ovrtnik
kakor ti in tudi meni
kri curlja iz razbitih usten!«*

*Peter gre, ob njem žandarji.
Čakajo ga, da se ukloni,
da usloči hrbtenico.*

*Na ovinku pa soseda:
»Peter! Peter!« In zaplaka.
Ali Peter se ne ukloni;
kaj je smrt in kaj trpljenje
zanj, ki umira za Pravico!*

*Kdo je hodil po teh poljih?
Petru bil je ves podoben,
kri mu je iz ust curljala,
gore nosil je na hrbtu;
pa je malo stresel s pleči
in so gore zabobnele;
pa je stegnil svojoj roko —
so okovi se zdrobili,
pa rasel je svoje roke —
zagrmelo v kamnolomih.*

*Kdo je hodil po teh poljih
kakor dobro, belo jagnje,
pa ni znil ne besede,
ko so ga odvedli v ječo?*

SREČKO KOSOVEL

*se bo trudil spoznati ocean.
Ta ocean, strašno odprt
zanimcem življenja, nam je smrt,
je preiskušnja, naval in strast,
strašan pogin za novo rast.*

*Geolog bo učil: Te vzporedno plasti —
tukaj nič boja bilo ni,
tukaj je tiho pokrilo morje
doline, polja in gore...*

Govoril sem o njegovih bogatih načrtih. Ljubzen do lepote je ustvarila Srečku iz nasprotij in kaosa harmonijo, mu dala tolikšno občutljivost, da je odzveneval s svetom, z vsakim bitjem, vsakim drobcem življenja.

*V oklepu zelenih borovih rok
bela, zaprašena vas,
poludremajoča vas
kot ptica v varnem gnezdu rok.
Sredi dehtečih borov postanem:
Ni to objem mojih rok?
Velik objem, velik obok,
za tako malo gručo otrok.*

*Za zidom cerkvanim je pokopan
nekdo. Na grobu šipek ceste.
Iz bele vasi bele poti
in vse te poti v moje srce.*

In vse te poti v njegovo srce so pove-zale tudi nas. Te vezi so zakoni življenja zasekali v kameniti Kras. Ime Srečka Kosovela je postalo znano kakor Prešernovo, Levstikovo, Cankarjevo.

Mogoče zato, ker smo že na poti, ki jo je Srečko označil v svoji beležnici l. 1925 s tremi kratkimi stavki:

»Življenje je postalo dinamično in pre-nese le gibljivo filozofijo, a ta gibljiva filozofija se imenuje akcija. V vseh deželah Evrope se javlja po nihilistični negaciji ide-ja konstruktivne afirmacije življenja... Ne javlja se več kot revolucionarna konstruktivnost (podčrtal I. Grahor) v smislu etike kot največjega postulata človeške družbe, v kateri je umetnost »življenski problem«.

Zato mislim, da je pravilno vse, kar sem tu zapisal.

Naj mirno počiva naš brat in voditelj! Njegov grob naj nam posveča vse cilje, kakor mu je posvečen ta pozdrav ob sedem-letnici Srečkove smrti. Ivo Grahor.

BALADA

*Prišel je pevec slovenske dežele,
prišel je pevec v daljno tujino,
in strunah njegovih so pesni drhtele
v eno z radostjo in bolečino.*

*Pel je, kako so gozdički zeleni,
glej, pa se solza v očeh mu zasveti,
pel je o smrti, ljubezni in ženi,
o domovini ni mogel zažeti.*

*Poj nam, zapoj nam o naši deželi,
da nam nje solnce, nje zdravje zasije,
o kmečkih domovih, o pesmi veseli,
ki v noči se mesečni v polje razlije.»*

*— Močno srce je, močno in mlado,
krepko od upanj, od sile pogumno,
a ko je trudno (o čudo neumno!)
tiho zamisli se v tole balado:*

*Tisočkrat tisoč, še več nas je bilo,
tisočkrat tisoč hlapcev in sužnjev,
tisočkrat tisoč ponižnih, boječih,
tisočkrat tisoč v prokletstvu tonečih,
tisočkrat tisoč žolčem pojenih...*

*Pa nam udarilo v desno je krilo,
pa omahnilo je in se zlomilo,
pa se še levo je uklonilo —
tisočkrat tisoč, še več nas je bilo.*

*Pel bi, kako so razšli se po sveti,
pa morala kri bi iz srca prtreti,
bratje, ne morem vam pesmi končati,
smrt že prihaja, že je pred vrati...*

*Zeno mi vzela, vzela bolest je
in domovino... — Zdaj hodim in gledam,
ko zvezde se vsipljejo v črno brezcestje...»*

*Prišel je pevec slovenske dežele,
srce se dotaknil z njenim spominom,
srca natil nam z grenkim pelinom...*

SREČKO KOSOVEL

MATI ČAKA

*Tujec, vidiš to luč, ki v oknu gori?
moja mati me čaka in mene ni,
vse je tiho v noči, polje temno,
zdaj bi stopil tja, pokleknu pred njo.*

*Mati poglej: Nič nočem več od sveta,
reci besedo, besedo, besedo od srca,
da bo v njej mirna luč in topel svit
same, ki tavam okrog ubit.*

*Joji Ugasnila je luč. Zakaj, ne vem.
Sel bi pogledat, tujec, a zdaj ne smem.
Daj mi, da morem umreti tukaj sedaj —
glej, meni je ugasnil edini, poslednji sijaj.*

SREČKO KOSOVEL

Mi smo narod, koji prebrzo zaboravlja

ZNAČAJAN SLUCAJ S AUKTOROM - IMPERIJALISTIČKIH SONETA

Broj 21 - Prodan 78 5 b te 25 Marzo

HAEC E

SPALATO

Spalato, odi la voce di Baiona. Che ti ricorda l'imperial tua sorte? Qual da le cose vive e da le morte Spirto, se non latino, si sprigliona?

Ancor tra gli archi e i templi e l'auree porte. Che Cesare amò più che la corona. Il nome degli antichi iddii risuona: L'anima originaria è la più forte.

Durò le stirpe tua, quando dal monu. Seeset predoni in stuolo furbondo; E tenne del palagio i quattro fronti.

Ora resiste a strazio più profondo. Più che ritorni un nuovo Balamonti E, sia placata l'ombra di Rismondo.

Početak aprila štampao je rimski list »Il Tevere« jednu seriju pjesama, koje su posvećene Korzići, Nizzi, Malti, Savoju i — jugoslavenskom Splitu. U tim sonetima propaga se fašistički imperijalizam i težnja Italije da osvoji te krajeve. Naravno je izuzet bio sonet o Splitu. Nekoji su jugoslavenski listovi donijeli prevode tih pjesama, pa tako zagrebačke »Novosti« i beogradsko »Vreme«. »Vreme« je čak čitavu prvu stranicu posvetilo tim pjesničkim imperijalističkim izljevima. U sredini stranice izišao je ogroman klisej svih tih soneta kako ih je »Tevere« štampao. Auktor tih izazovnih pjesama je profesor prava na rimskoj univerzitetu Giorgio del Vecchio, štaviše rektor te univerze. Njegova pjesma o Splitu, puna uvreda za Jugoslaviju, izazvala je našeg Rikarda Katalinčića Jeretova, da mu odgovori i on je objavio u »Novostima« i u nekim drugim listovima pjesmu o Splitu, kojom odgovara Del Vecchiju. Taj je odgovor izazvao bijes fašističke štampe i zadarski fašistički list napada na jedan strahovito vulgarni i neobično glup način Barba Rikardov. Ali Barba Rikard je postigao cilj, jer je uz taj napadaj u talijanskoj štampi izišao i prevod njegovog odgovora Del Vecchiju! Tako je talijanska javnost doznala kako Split odbija od sebe talijanstvo, o kojem pjesma Del Vecchija.

To smo naveli za uvod. Glavno je ovo, što ćemo sada da kažemo:

Taj del Vecchio nije se zbio. On dolazi u našu državu, a mi Jugoslaveni, kakvi već jesmo, u roku od dva mjeseca zaboravljamo sve. Ne samo da Del Vecchio mirno prolazi Jugoslavijom, nego mu naš svijet priređuje bankete i drži mu govore, u kojima ga veliča. Ako ne vjerujete, čitajte što piše beogradska »Politika« od 20 o. m. u bilješci, koju doslovno prenosimo:

»U Beogradu se juče bavio g. Đorđe del Vecchio, profesor filozofije prava na Pravnom fakultetu u Rimu i raniji rektor rimskog Univerziteta. On se na povratku iz Bukurešta, gdje je održao niz predavanja, zadržao jedan dan u Beogradu da se sastane sa našim profesorima Pravnog fakulteta i da se sa njima upozna. G. del Vecchio je jedan od najpoznatijih naučnika filozofije prava i to ne samo u Italiji, već i van granice svoje zemlje. On je i direktor stručnog pravnog časopisa »Rivista internazionale di filozofia del diritto«. Za saradnika na tome časopisu imao je i g. Đorđa Tasića, profesora beogradskog Pravnog fakulteta, koji ga je juče i upoznao sa ostalim svojim kolegama. Beogradski profesori prava najsrdačnije su primili svog rimskog kolegu i uglednog naučnika i privedili mu sinoć večeru posle koje je on oputovao za Rim.«

Tako piše »Politika«. Sta da na ovo kažemo? Možda, da preporučimo Barba Rikardu da ode u Rim, jer bi bio rad, da sad tamo njegova ovako dočekaju. Sigurno bi mu priredili — »bankete«.

TO NE GRE!

Narodna strokovna zveza v Mariboru je imela pred kratkim zborovanje, na katerem se je ostro napadalo dejstvo, da je se vedno v naših obratih zaposleno veliko število tujcev, ki odjedajo kruh domačemu delavstvu, ravnotako, če ne še bolj sposobnem kot so ti tujci »specijalisti«. Mi iz vsega srca so ti tujci »specijalisti«. Mi iz želimo čim popolnejši in skorajni uspeh v Mariboru in tudi po celi državi. Ampak s eno posledico te akcije je ne moremo soglašati. S to namreč, da se smatra za tuje tudi naše emigrante iz Julijske Krajine, kateri niso še postali jugoslovenski državljani. Pribiti moramo že davno znano dejstvo, da so zapustili naši ljudje svoj rodni kraj radi strašnega pritiska italijanskih oblasti. In ta pritisek ni samo direktno po-

NAŠA PROPAGANDA

SOKOLSTVO ZA JULIJSKU KRAJINU

Sokolska četa u Banju (Dalmacija) priredila je i održala 7 o. m. na veoma svečan način »Istarsko večer«. Priredba je počela u 8 sati uveče pozdravnim govorom načelnika Sokolskog društva iz Pašmana brata Mate Pedišića. Zatim je slijedilo predavanje o Istri, koje je održao starosta čete brat Emil Čić. Predavanje je izvanredno uspelo i učinilo silan dojam na mnogobrojnu publiku.

Po tom je došlo na red pet dječjih deklamacija istarskog sadržaja, koje su izvedene iznad svakog očekivanja i popraćene burnim aplauzom.

Kruna ove priredbe bio je igrokaz »Nada Istre« od K. Škalca, čiji je uspjeh bio neočekivan.

PREDAVANJE PROF. UJČIĆA U SENTI O NAŠEM PROBLEMU.

Dne 7 maja održao je u sali hotela »Evžena«, u Senti (Vojvodina) javno predavanje o Jugoslovenima pod Italijom g. prof. Tjgomić Ujčić. Predavanje je održano pred salom punom publike i uspelo je u svakom pogledu. U listovima »Sloga« i »Zastava«, koji izlaze u Senti izišli su o tom lijepom i korisnom predavanju vrlo opširni prikazi, pa se i po tome vidi s kakvim interesom prate vojvodjani naš problem i kako ih interesuje sudbina braće pod Italijom. Dobivamo uopće uvjerenje, da bi se za našu stvar doista moglo jače da zainteresuje najšire jugoslavenske narodne »slojeve«, samo trebalo bi u našu propagandu unijeti malo elana i volje. Trebalo bi obradivati stvar znalački i s ljubavlju, onako kako to rade baš prof. Ujčić i još nekoi pioniri naše ideje u provinciji. Organizacije mogu mnogo, ali i tamo gdje njih nema, ako se sam jedan naš čovjek nadje, i on sam može mnogo da učini, ako ima volje, ljubavi i smisla za stvar.

Ovom prilikom htjeli bismo da istaknemo jedan interesantan momenat u vezi s predavanjem prof. Ujčića u Senti. Dok redovito svako predavanje u Senti bilježi i donosi u opširnijim ili kraćim izvadcima i subotički mađarski list »Naplo«, ovom prilikom taj list nije htio da donese izvod iz predavanja o Jugoslovenima pod Italijom. Htjelo se pred vojvodjanskim Mađarima tajatiti, da ima manjina u Evropi, koje trpe daleko više nego oni, a osim toga nisu valjda Mađari htjeli da donošenjem ovakvog predavanja učine krivo savezničima Talijanima.

»GREGORČIČEV VEČER« V RUŠAH

V nedjelju 21 maja je Pevsko društvo »Ruše« priredilo »Gregorčičev večer« in zbralo v obsežni in krasni dvorani zelo veliko število poslušalcev brez razlike stanu in idejne pripadnosti.

Večer je otvoril mešani zbor z Prelovčevim »Pozdravom«, ki je nastopil na odru okrašenem s cvetjem in kipom Simona Gregorčiča, z veliko samozvestjo. Nato je pa pisatelj g. Radivoj Rehar iz Maribora v kratkem govoru orisal pomen slavljencâ in njegovoga dela za naš narod. Govoril je o Gregorčiču kot o liriku, nacionalnem pesniku, epiku, preroku in človeku-značaju. Mala Velterjeva je deklamirala pesem »Na potučeni zemlji«. Potem so se pa vrstili

NAŠA KULTURNA KRONIKA

MALI ISTRANIN

Prije nekoliko dana izišao je posljednji broj »Malog Istranina« (zapravo dvo-broj 9-10) u ovoj školskoj godini. List će sa slijedećim brojem u septembru ući u petu godinu svoga izlaženja. Pored dosadašnjih redovitih suradnika: Katalinčića, Kraljića, Nazora, Cara, Balote, Lukeža i dr. donosi ovaj broj nekoliko radova (u pjesmi i prozi) novih suradnika: Aleksandra Freudenreicha, Viktora Rudolfa i Istranina, odvjetnika u Zagrebu Dra Marka Žužića. Već je samim tim brojem suradnika posljednji broj »Malog Istranina« sadržajno raznolikiji i interesantiji. O uspjehu lista može se u ostalom čitati i u uvodniku »I četvrtu je godina minula« u kojem urednik »Malog Istranina Ernest Radetić daje vrlo povoljnu bilancu ističući da je list među mladim čitateljima Istranima i Neistranima vrlo dobro uveden. — Iz dvaju dopisa iz Splita i iz Krila-Jesenica kod Splita, vidi se da je i dječji igrokaz »Vilinsko kolo« (izdalo uredništvo »M. I.«) prikazivan s uspjehom na pozornici u dotičnim mjestima. — Na kraju želimo

nastopi mešanega in muškega zbora z Aljaževo »Domovini«, Ferjančičevo »Tone solnce, tone«, Aljaževo »Ujetega ptiča tožbo«, sopranskim solom »Pogled v nedolžno oko« ge. Confidentialjeve, Aljaževo »Na dan«, »Naša zvezda« in »So-čič«. Po odmoru so sledile še Aljaževe »Zaostali ptič«, »Oj zbogom, ti planinski svet«, »Nazaj v planinski raj!« ki je bila zapeta najbolše med vsemi, »Ti osrečiti jo hoti« in Sicherlov »Slavček«. Večer sta zaključili deklamaciji pesmi »V pepelnični noči« in živa slika »Jugoslavija«, ki je bila lepo in globoko zamišljeno aranžirana.

»MOĆ ŽRTVE« OD KLONIMIRA ŠKALKA NA PROSLAVI MAJČINOG DANA U KASTVU.

U lijepom programu proslave majčinog dana u Kastvu najinteresantnija točka bila je drama iz istarskog života »Moć žrtve« od Klonimira Škalca:

Pisac tu iznosi u potresnim prizorima tjelesne i duševne muke našega neoslobodjenoga naroda. Nastupa u komadu patnica majka kojoj muž strada u tamnici, nastupa njezin sin Stanko, mladić pun poleta i odlučnosti da podje stopama svoga oca u odbrani domaće grude, uz majku vidimo situu nedoraslu još djecu kojoj bi stranac htio uliti otrova u djetinje duše da ih odnari i učini janjičarima svoje krvi. Majka ih vodi preko granice u slobodnu domovinu gdje ih primaju sa mnogo ljubavi i razumijevanja.

Čitav komad odiše vjerom u neslomivost našega plemena borbenošću, odvažnošću i spremnošću žrtvovati sve za opstanak svoga naroda.

Pisac je potpunoma postigao svoju svrhu da pobudi zanimanje i sućut za našu neoslobodjenu braću.

Velika bijaše napetost i iščekivanje slušalaca kako li će naša odrasla mladež zajedno sa još nedoraslim djecom odglumiti zapletene i glumački teške prizore, jer nastupa u svemu 17 lica. Možemo kazati mirne duše, da je prikazivanje uspelo preko svakog očekivanja tako te bi se taj komad mogao ponoviti na svakoj i većoj gradskoj pozornici pred najodabranijim slušateljstvom. Majka-Istarka i njezin sin Stanko (Ljubica Jelušić i Vukašin Đurđević) tako su se zadubili u svoje uloge da su naročito u drugom činu dali sa mnogo realizma prave istarske mučenike. Njihova osjećajna gluma izazvala je suze.

ČUVAJMO NAŠE MORE!

Jadranska straža u Zagrebu, u želji da što snažnije manifestira ovu veliku ideju, i da je što jače afirmiše u našem narodu, odlučila je prirediti na dane 10 i 11 juna o. g. Jadranski dan.

Na ovu veličanstvenu manifestaciju pozvala je Jadranska straža u Zagrebu sva zagrebačka društva bez obzira na svrhu udruženja, jer smatra, da i ona goje istu ljubav za naše more i Primorje, kao i ona sama, koja je nosilac akcije. Tok ove manifestacije kao i sam program izvest će se u osobito velikom stilu.

PREDAVANJE O ZADRUGARSTVU U ISTRI.

održat će u omladinskoj sekciji društva »Istra« u subotu 27 maja na večer g. dr. Miran Kajin. To će biti njegovo završno predavanje o ovoj temi u omladinskoj sekciji.

istaknuti samo jednu primjedbu: u listu imade nekoliko dobrih pjesama izmedju tih su i one u čakavštini od Mate Balote i Ernesta Radetića. Šteta što je pri kraju uvrštena u list i jedna pjesma koja bi po svojem motivu i obradbi više spadala u list koji nije kao »Malj Istranin« posvećen isključivo najmlađim čitateljima. (a. r.)

NAŠI KNJIŽEVNICI U LITERARNIM REVIJAMA.

U ljubljanskom »Dom in svetu« (4 broj) nastavlja se pripovijetka Franceta Bevk a »Krvaveće rane«. France Koblar objavljuje študiju o Francetu Bevku. Za podlogu ove studije Koblar je uzeo nekoliko posljednjih Bevkovih radova. Obradio je Bevkove motive i podijelio ih u historijske fabulistične, građansko problematične i seljačko naturalističke. Govori o Bevkovoj snazi stvaranja umjetničkom pravcu itd. — U istom broju »Dom in sveta« objavio je Joža Lovrenčič pjesmu »Aplikacija«. — U omladinskoj reviji »Naš rod« (osmi broj), koju uredjuje Josip Ribičič izišla je od Franceta Bevk a crtica »Pastorka« s tolmiskim motivom. Bogomir Magajna napisao je u tom broju priču »Turmalin«.

porabili priliko in znani so nam slučajji da so nemška podjetja radi akcije protiv tujim nameščencem, zahtevala od naših emigrantov, naj dokažejo v teku enega meseca, da so si pridobili jugoslovensko državljanstvo. V nasprotnem slučaju naj so smatrajo odpuščenim. To ne gre, absolutno ne gre. Golovo je preko 10.000 naših emigrantov, kateri niso še jugoslovenski državljani. To pa niso iz čisto enostavnega vzroka, ker stane pridobitev državljanstva približno Din. 1000.—, znesek kateri je za naše revne emigrante ogroman. Naš Savez je interveniral že mnogokrat pri vladi, da bi odpravila, ali vsaj zmanjšala za naše ljudi to veliko takso, ampak brezuspešno. Cela zadeva pa karakterizira sijajno člano nemške manjšine v naši državi, ki so celo tako predrzni, da skušajo naš življel zatirati v naši hiši.

VIJESTI DRUŠTVA »ISTRA« U ZAGREBU

Traži se 14 broj »Istre« 1932.

Društvo »Istra« u Zagrebu umolljava sve one koji imadu još koji primjerak lista »Istra« br. 14. od god. 1932, da ga blagohotno poklone (ili uz oštetu) društvu. Društvo treba ovaj broj lista, pa će biti vrlo zahvalno svakome, koji će se odazvati ovom pozivu. List mogu predati svaki dan u društvenim prostorijama čiji javiti tajništvu na tel. 84-66.

DAROVU DRUŠTVU »ISTRA«.

Društvu »Istra« darovali su: gosp. Marečić Hugo din. 100.—, gosp. Kolarić Andjeo din 10.— i gosp. Zudenigo Drazutin din. 10.—

Plemenitim darovateljima društvo »Istra« se najlepše zahvaljuje.

TRAŽE SE STARI BROJEVI »ISTRE«

i to iz godine 1929 br. 2, 3, 4; iz godine 1930 br. 9. — Ko može da otpustij te brojeve, neka se javi našoj upravi, Troškovi i vrijednost bit će nadoknadjena. — Isto tako trebaju nam svi brojevi »Primorskoga Glasa«, koji je izlazio u Ljubljani.

PRIREDITEV »TABORA«.

Društvo »Tabor« v Ljubljani opozarja vsa bližnja emigrantska društva na svojo vrtno prireditev, ki jo namerava prirediti 9. julija t. l. Spored in ostalo bomo pravočasno poročali.

OSLOBODJENI DIO ISTRE SLAVI DATUM OSLOBODJENJA.

Kastavština, taj mali dio Istre, koji uživa jugoslavensku slobodu sieća se onoga dana, kad je Italija povukla svoje čete i kad su jugoslavenski vojnici došli sa slobodom. 14 maja slavio je slobodu Sveti Matej kod Kastva. Dan prije, pa nedjelja pogotovo bila je dan slavlja za Sveti Matej. Citala se misa zahvalnica, selo je bilo u zastavama, a održana je lijepa i značajna sokolska priredba. Na večer priredila je narodna knjižnica i čitaonica svečanu akademiju s vrlo lijepim programom pjevanja, deklamacija i glazbe. Deklamirana je medju ostalim i »Pjesma istarskih blegunaca«. Na dan oslobođenja bilo je raspoloženje Svetog Mateja svečano i u znaku zahvalnosti Jugoslaviji, ali i pomučeno tugom za braćom, koja su još u ropstvu.

GLASOVI ŠTAMPE

PARADOKSI REVIZIONIZMA

U jednom svom uvodniku zagrebačke »Novosti« (13 maja) pišu o velikim uspjesima revizionističkog pokreta. Ističe se u tom članku, da je to sve postignuto upornom propagandom. A dok neopavrdani revizionizam doživljava uspjeh za uspjehom mi doživljavamo jedan veliki paradoks.

U svjetskoj štampi i diplomaciji najozbiljnije se tretira pitanje Pomoranjje — poljskog »koridora« — i Dalmacije, a niko i ne spominje Poljake u Gornjoj Šleskoj i kompaktno masu Jugoslavena u Julijskoj Krajini.

Eto, sve je to plod spomenute velepropagande revizionista, koja nažalost uspijeva da svakim danom proširuje krug svojih pristalca u svijetu. Kada je očito tako, zar da mi Sloveni, gatajući bijes i stisnutih usnica, — čekamo, da i onaj dio svjetskog javnog mišljenja, koji je danas nama sklon, podlegne sugestijama revizionista? To nikako ne smijemo dozvoliti. Jer kada se već javnom mišljenju hoće propagande u barnumskom stilu, treba da mu i mi pružimo takovo zadovoljstvo. Propagandi revizionista moramo suprotstaviti takav propagandistički aparat, koji će biti kadar da blagovremeno bistri pojmove i suzbija revizionističke bluffove na svim linijama i u svim kutovima Evrope i svijeta. Primjerice — da pažnju javnog mišljenja svratimo i na sebe — protiv najnovijeg plana revizionista o podjeli Evrope na štetu Slavena, moramo istaknuti potrebu spajanja slovenskih država preko jednog koridora kroz Mađarsku. Pri tom nastojati ispravno obavijestiti svijet i ublijediti ga, da na području t. zv. »koridora« žive 85% čistokrvnih Poljaka i da »koridor« ne može da bude drugo, nego sastavni dio poljske države, a da se Jadransko pitanje može ledino riješiti tako, ako se Jugoslaviji povrate njezina historijska, etnografska i geografska područja: Istra, Gorica, Trst, Rijeka, Zadar i Lastovo. Na takav način, težišta pojedinih spornih pitanja postavila bi se u svoja prava mjesta, čime bi se postiglo da se čitav kompleks problema riješi u dubu načela pravde i pravice, a u interesu visokih postulata svjetskog mira.

Krajnje je, dakle, vrijeme da se pobrinemo da propagandu revizionista pariramo smišljenim i organizovanim slovenskim kontra-revizionističkim propagandnim frontom, kako bi došli u mogućnost da blagovremenom intervencijom unapred onemogućimo svaku podvalu revizionista, pojavila se ona u ma kojem obliku. Tako ćemo jedino biti kadri da redovito i pravilno obavještavamo svjetsku javnost i da predusretujemo svakoj eventualnoj opasnosti, koja bi naš mogla u budućoj evoluciji svjetskih događaja iznenadno zaskočiti.

Ig. Breznikar

Irgovina kave i čaja. — Vlastita elektropržiona i elektromlin za mljevenje. ZAGREB, ILICA BROJ 65. Telefon 7657

Za duhovske blagdane

DJECI:

29.-

Br: 27-34 Vrsta 242
Dječje vježbaće cipele sa elastičnim chrom djonom. Ženske Din. 35.-, — Muške Din. 39.-

29.-

Vrsta 4561-29
Za sport. Idealna i najjeftinija cipele za sve vrste sporta, za turizam i za razne igre. Vel. 27-34 Din. 35.-

35.-

Br: 19-27 Vrsta 3661-00
Dječija lijepa proljetna visoka cipela od žutog boksa sa djonom od krupona.

39.-

Vrsta 2942-00
Dječja sandala sa crep-gumenim djonom, elastična izdržljiva. Br. 22-26 Din. 35.-, br. 35-38 Din. 59.-

49.-

Br: 20-26 Vrsta 5851-30
Za mezimčad lakovane ili smeđe kombinovane cipele. Vrlo lijepe i ukusne.

69.-

Br: 27-34 Vrsta 5842-40
Djevojčicama ove udobne fleksibilne cipele kombinovane, od laka ili smeđeg boksa.

Ljeti po sparnim danima potrebno je da posvetite što više pažnje nogama. U svakoj našoj prodavaonici poslužit ćemo Vas sa odgovarajućom obućom i za blagdan i za svakidašnje nošenje bilo za rad, šetnju ili kod kuće. Naša ljetna obuća je laka, udobna i jeftina. Posjetite nas. Pregledajte našu ljetnu obuću bez obaveze na kupnju.

ŽENAMA:

49.-

Vrsta 3335-10
Udobna ženska platnena cipela sa gumenim djonom i niskom potpeticom. Praktične za svakidašnje nošenje.

49.-

Vrsta 2445-09
Praktične ljetne cipele na špangu. Od najboljeg platna. Neophodno potrebne svakoj ženi za svakidašnje nošenje. Lake i jeftine.

49.-

Vrsta 2925-07
Platnene cipele na šnir sa elastičnim gumenim djonom i potpeticom. Za ljetovanje.

69.-

Vrsta 3925-23
Za domaćice kad idu kupovati na trg praktične i izdržljive cipele sa elastičnim gumenim djonom.

69.-

Vrsta 3945-03
Praktična i udobna cipela od crnog boksa za gumenim djonom. Za svakidašnju upotrebu nenadoknadljiva.

79.-

Vrsta 8865-11
Uz laku ljetnu haljinicu ove idealne i ukusne kombinirane opančice. Vrlo su prozirne, lake i udobne. Crvene i plave.

89.-

Vrsta 2845-11
Za svaki dan ove cipele od boksa crne ili žute. Iste ovake od laka za nedelju i blagdan za Din. 99.-

99.-

Vrlo 2605-16
Vrlo ukusno ukrašena cipela uz sportske haljine. Napravljene su od tamno smeđeg boksa.

99.-

Vrsta 9645-38
Elegantna cipela od smeđeg boksa ili crnog laka sa kombinacijama zmijske kože.

149.-

Vrsta 1505-68
Elegantna cipelica od ševroa kombinovano semišem u istoj boji. Idealna cipelica svakoj dami za izlazak i posete. Iste od laka D 129.-

MUŽEVIMA:

69.-

Vrsta 2947-00
Sandale sa crep-gumi djonom ne žuljaju ni noge ni džep. Vrlo su lake, prozirne i udobne. Ženske Din. 49.-

79.-

Vrsta 1137-27
Elegantne muške ljetne polucipele od belog ili sivog platna kombinovane smeđom ili crnom kožom. Krasna nadopuna ljetne garderobe svakog gospodina.

89.-

Vrsta 2927-41
Prozirne i lake sandale sa chrom djonom. Po toplim danima neophodno potrebne.

89.-

Vrsta 1937-29
Od čvrstog boksa sa elastičnim gumenim djonom. Za dnevnu upotrebu, smeđe ili crne.

129.-

Vrsta 1637-21
Od prima telećeg boksa smeđe ili crne. Od laka za istu cenu. Vrlo praktične i udobne.

99.-

Vrsta 3967-22
Udobna cipela širokog oblika od jakog boksa, sa gumenim djonom, koji traje tri puta duže nego kožni djon.

LJETI NOSITE LAKU I UDOBNU OBUĆU !

Vel. 20-26

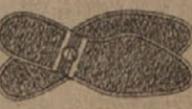
19.-

Vrsta 4431-00. Za ljeto. Udobna i izdržljiva cipela od sivog platna sa gumenim djonom. Lagana i jeftina. Neophodno potrebna za svakidašnje nošenje za sparnih ljetnih dana. Vel. 27-34 Din. 25.-, vel. 35-42 Din. 29.-, vel. 43-47 Din. 39.-

Cistite Vaše cipele sa našim kremom 1 kut. Din. 4.-

Lufov uložak Din. 5.-

Kamen za čišćenje platnene obuće Din. 2.-

- DJEČJE ČARAPE:**
visoke pamučne Din. 8.-, 10.-, 12.-
kratke končane Din. 7.-, 9.-
sport Din. 10.-, 12.-
- ŽENSKÉ ČARAPE:**
svilene Bemberg Din. 29.-
svilene viskoza Din. 25.-
svilene Din. 19.-, flor la Din. 19.-
pamučne Amerika Din. 15.-
sport, končane Din. 10.-
pamučne normal Din. 9.-
- MUŠKE ČARAPE:**
končane i polusvilene Din. 15.-
egiptski pamuk desenirane Din. 10.-
polusvilene Din. 7.-, jake pamučne Din. 5.-

